

VERSLAG GOAB-KRING ZUID-WEST

Dit is het verslag van de kenniskring Zuid-West over GOAB, die plaatsvond op 22 juni 2023 van 10 tot 12 in Bergen op Zoom. Er waren 3 beleidsambtenaren aanwezig namens 3 gemeenten en een kenniskringleider.

AGENDA

1. Welkom
2. Nieuws GOAB
3. Versterken toeleiding naar ve
4. Tegengaan segregatie
5. In de Etalage
6. Evaluatie en afronding

NIEUWS GOAB

Onderzoek algemeen

- **EVENING** is het effectonderzoek naar de maatregel 960 uur en pbm'er in ve. In het 2e Tussentijdsrapport zijn de resultaten van de kwaliteitsmetingen in de periode najaar 2021 tot en met voorjaar 2022 samengevat en vergeleken met de metingen in 2020. Hieruit blijkt:
  - Er is voornamelijk nog geen aanwijzing voor een effect van het beleid (uitbreiding uren) op de geobserveerde emotionele en educatieve proceskwaliteit (het aantal groepen met observaties was nog wat klein om effecten aan te tonen). De analyses laten echter sterke positieve effecten zien van de beleidsmaatregel op het aanbod VE-activiteiten, vooral in subgroepjes. Tegelijkertijd laten de analyses een dalende algemene trend zien van kwaliteit in de ve-groepen. Dit heeft mogelijk met oplopende personeelstekorten te maken en de ervaren druk en uitdagingen in de sector. Ten slotte toont het door ouders gerapporteerde gebruik van opvang een stijgende lijn sinds 2020, van gemiddeld ruim 11 naar ruim 13 uur per week, zoals bedoeld door het beleid. De eerste analyses laten zien dat het 16 uur gebruik door doelgroepkinderen in 2021-2022 gemiddeld echter nog niet wordt gehaald.
  - Waar het gaat om de pbm'er in de ve, zijn de data verzameld in 2021, nog voor de invoering van de nieuwe beleidsmaatregel, en voor een kleiner deel in 2022. Toch laten de gegevens al een duidelijke stijgende trend zien in de inzet. Wanneer pbm'ers minstens een keer per week worden ingezet op een groep was dit in 2020 en 2021 gemiddeld gedurende 4.8 uur, maar in 2022 al gedurende 6.4 uur per week. Of dit een beleidseffect weerspiegelt, wordt formeel getoetst in het volgende rapport wanneer data van de volledige nameting (2022-2023) beschikbaar is.
- De aanwezige gemeenten geven aan dat soms al geanticipeerd wordt op afname van een deel van de ouders van minder dan 16 uur. Er worden dan door deze gemeente minder ve-plekken beschikbaar gesteld dan ve-indicaties, omdat men weet dat er altijd een deel is die liever 8 of 12 uur per week afneemt.
- **Implementatie- en bestedingsonderzoek GOAB:** Het onderzoek is afgerond. Het rapport is nog niet openbaar maar 2/3 van de gemeenten hebben meegedaan aan het vragenlijstonderzoek en een kleiner aantal aan de grootboekanalyse over de besteding. Dank daarvoor! Het rapport wordt naar verwachting voor de zomer naar de Kamer gestuurd.
- **Onderzoek personeelstekort ve door Berenschot.** Dit onderzoek loopt op dit moment. Organisaties kunnen aangeven hoe het staat met personeelstekorten in de kinderopvang en specifiek voor ve, zodat ook op dat

laatste beter zicht komt. Met dit onderzoek wil het ministeries van OCW en SZW niet alleen een beter beeld krijgen van de omvang van personeelstekorten in voorschoolse educatie, maar vooral ook mogelijke oplossingsrichtingen in kaart brengen.

De aanwezige gemeenten vinden het goed dat dit onderzoek er is, staan wat ambivalent tegen mogelijke oplossingen zoals verlagen van aantal ve-eisen. Er moet een balans gevonden worden tussen tegengaan personeelstekort enerzijds en kwaliteit ve anderzijds. Er worden wat ervaringen uitgewisseld over de overdracht. Het basisonderwijs is soms best start hierin ('kan alleen direct na schooltijd plaatsvinden'), dat vraagt veel flexibiliteit en beschikbaar van pm'ers die vaak als rond 12.30-of 13.00 klaar zijn met de groep. Genoemde oplossing is inschakelen van IB'ers, die wel vaak onder scholtijd kan afspreken voor een overdracht.

Onderzoeken Onderwijsinspectie

- De [Staat van het Onderwijs](#) is gepubliceerd. Hierin beschrijft de Inspectie van het Onderwijs de stand van het onderwijsland. Uit de Staat blijkt dat er waar het gaat om onder andere kansengelijkheid en basisvaardigheden dat er lichtpunten zijn maar dat betere sturing onder andere door schoolbesturen op bijvoorbeeld doelen basisvaardigheden nodig is. Op het gebied van ve meldt de Inspectie dat er in matig en zeer stedelijke gebieden bij aanzienlijk deel van de gemeenten te weinig voorschoolse plekken zijn. In algemene zin nam het aantal voorschoolse kindplaatsen tussen 2020 en 2021 af, maar zijn er landelijk gezien nog wel voldoende plekken. De reden van afname is bij de inspectie niet bekend; mogelijk wordt het veroorzaakt door een tekort aan pedagogisch medewerkers of is dit nog een effect van de coronapandemie. Er is uitgewisseld wat je kunt doen als aanbieders geen ve willen uitvoeren, bv in ene kleine kern. Gemeld is dat via DAEB – Dienst Algemeen Economisch Belang, een Europese en juridische regeling - er dan een ve-aanbieder tegen hogere subsidies voor specifiek die kern kan worden aangewezen. Verder is gemeld dat het gebruikelijk is dat ve-kinderen voorrang krijgen boven niet ve, zodat er dus voldoende plekken zijn voor ve-kinderen.
- De Inspectie voert een themaonderzoek voorschoolse educatie uit, dat al een tijdje loopt. Hierbij gaat het om de kwaliteit en uitvoering van ve op locaties. Voor de zomer wordt de publicatie verwacht.
- Er is net gestart met een themaonderzoek vroegschoolse educatie op schoollocaties. De rapportage wordt in 2024 verwacht.
- Er loopt ook een themaonderzoek resultaatafspraken vroegschoolse. Ook dit wordt in 2024 verwacht. Er lopen nu gesprekken met gemeenten en schoolbesturen; doel is vooral inzichtelijk te krijgen waarom het lastig is resultaatafspraken te maken.

Kamerbrieven

- Verwachte kamerbrieven:
  - een verzamelbrief over o.a. beleidsreacties op de 4e meting implementatie- en bestedingsonderzoek (invoering PBM-er, besteding GOAB middelen gemeenten), op EVENING en op het thema-onderzoek inspectie kwaliteit voorschoolse educatie
  - een brief over de plannen verbeteren kwaliteit en bereik VVE (zoals vorige keer toegelicht, Programma Jonge Kind, pilot van 2 jaar in 19 grote gemeenten)

Overig

- Eind maart kwam de definitieve [SPUK](#) ve voor Oekraïense peuters. Uitgangspunten zijn:
  - Middelen beschikbaar vanaf 5 ontheemde (Oekraïense) peuters die op 1 november 2022 gevestigd waren in de gemeente
  - € 9.000 per peuter voor een aanbod in de periode augustus 2022 – december 2023
  - Zelfde eisen (incl toeleiding) als voor overige ve-aanbod

Verantwoording via Sisa in de jaarrekening, waarbij je als gemeente zowel de kosten voor extra toeleiding als de kosten van de afgenomen uren van deze Oekraïense kinderen kunt verantwoorden. Collega's van Werk en Inkomen hebben vaak goed zicht op de aanwezige Oekraïense gezinnen met jonge kinderen.

- [Uitwerking](#) interbestuurlijk toezichtskader ve is gepubliceerd. Deze uitwerking geeft aanwijzingen voor gemeenten mbt afspraken voor OAB, segregatie en integratie. Ook staat hierin vermeld dat de VVE-vragenlijst voortaan door het college moet worden vastgesteld. Hierover hebben gemeenten op 12 juni 2023 een mail ontvangen vanuit de Inspectie.
- Een ambtelijke werkgroep van SZW, OCW en VWS is bezig met verkenningen rondom passende/inclusieve kinderopvang en plusopvang, voortbordurend op verkennende onderzoeken die in 2022 zijn uitgevoerd naar de omvang van plusopvang en de ervaringen van ouders hiermee. Deze zijn gebundeld [hier](#) terug te vinden, bijlage 3 en 5. Een onderzoek van [Berenschot](#) naar de ondersteuningsketen voor jonge kinderen (opvang en onderwijs) zal ook bijdragen aan de verkenning. Ministerie van OCW komt op termijn met een beleidsrijke reactie op alle onderzoeken.
- Er is een [infosheet](#) gepubliceerd over gemeenten en nieuwkomersonderwijs, met een overzicht van verplichtingen en financiële regelingen mbt nieuwkomers (incl Oekraïense ontheemden). Gemeld is dat er een [wetsvoorstel nieuwkomersonderwijs](#) is, deze wordt 3 juli besproken in de Tweede Kamer.
- Het concept [kinderopvangtoeslagtarief](#) voor 2024 is bekend gemaakt: het fiscaal maximum voor 2024 is voorlopig vastgesteld op € 9,65. Na Prinsjesdag volgt de definitieve vaststelling.

VERSTERKEN TOELEIDING NAAR VE

Rond toeleiding heeft consultatiebureau een kerntaak. Zij indiceren immers en kunnen vanaf dat punt ook de toeleiding starten naar een ve-locatie.

Er zijn ook aanvullende activiteiten/interventies om de toeleiding te versterken, zoals:

- Huisbezoeken mbt inschrijven/gebruik indicatie/informereren (JGZ, ve-aanbieder)
- Vve- coördinator/peuterconsulent
- Dreumesgroepen, spelochtenden
- Thuisinterventies, bijv Instapje/Opstapje

Er is tijdens de kenniskring uitgewisseld hoe de toeleiding bij de aanwezige gemeenten georganiseerd is. Bij een gemeente krijgt JGZ extra uren en is Opstapje verbonden aan een school. Er vindt binnenkort een verdere analyse plaats van redenen van non-bereik in deze gemeente. Daarna wil de gemeente bewezen interventies gaan inzetten, waarvoor men de databank Effectieve Jeugdinterventies wil gaan benutten.

Een andere gemeente stuurt vanuit de gemeente brieven aan jonge ouders over aanwezigheid en belang van peuteropvang en ve. Ook is in de gemeente een soort gezamenlijk statement geformuleerd dat goede toeleiding een taak is van alle partijen en dat partijen zich hiervoor ook inspannen. De partijen zijn GGD, gemeente, kinderopvang en basisscholen. Als tip wordt gemeld dat de leesconsulent van de bibliotheek ook voor toeleiding kan worden ingezet. De nieuwe SPUK rond versterking bibliotheek netwerk biedt hiervoor nieuwe mogelijkheden.

SEGREGATIE TEGENGAAN

Segregatie gaat er over dat scholen een afspiegeling zijn van de wijk of kern waarin ze staan. Segregatie ging voorheen veelal over migratieachtergrond, nu gaat het over opleiding, inkomen en migratieachtergrond. De getoonde sheet met cijfers betreft segregatie naar inkomen.

De Inspectie heeft verdiepend onderzoek gedaan naar de afspraken die gemeenten en po/vo maken over segregatie, integratie en onderwijsachterstanden. Dit onderzoek is gebaseerd op de vragenlijsten VVE die gemeenten jaarlijks invullen, aangevuld met een twintigtal diepteinterviews. Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten het moeilijk vinden om meetbare afspraken te maken. Als er al afspraken zijn dan gaat het veelal over voorschoolse educatie en gaat het over heterogene groepen in de ve.

De landelijke monitor bestaat onder andere uit een literatuurstudie en het vaststellen van de huidige mate van segregatie in wijken/gemeenten en het land. Op basis van deze maat kan worden berekend of er sprake is van veel (100%) segregatie of juist minder segregatie. Als er bijvoorbeeld twee scholen in een wijk staan, dan zouden deze beide in een niet-gesegregeerde situatie beide eenzelfde afspiegeling zijn van de samenstelling van de wijk. In de praktijk is dit niet altijd zo. Uit het onderzoek blijkt:

- Er zijn stelselkenmerken die segregatie bevorderen blijkt uit literatuuronderzoek, zoals de vrije schoolkeuze of de vroege indeling naar niveau. Ook verschillen in het keuzeproces van ouders naar SES en het toelatingsbeleid van scholen zijn van invloed. Daarbij geldt, volgens de literatuurstudie, als er meer keuze is voor ouders, dan wordt het effect van de factoren die segregatie bevorderen versterkt.
- In zeer stedelijke gebieden is er (mede door die ruimere keuze voor ouders) sprake van meer segregatie in het po en vo.
- Hoe dichter je inzoomt op een wijk of kern, hoe relevanter de informatie die je hebt en hoe beter je ook kunt kijken wat de oorzaken zijn. Zo kun je voor het po dan bijvoorbeeld uitzoeken in hoeverre woonsegregatie een oorzaak is van segregatie in de kern of wijk.
- Er negatieve effecten zijn op burgerschapsonderwijs bij sterk gesegregeerde scholen (en dus niet op cognitieve ontwikkeling van kinderen).

De landelijke monitor segregatie gaat ook via beleidssimulaties ook onderzoeken welke interventies een effect zouden kunnen hebben. Voorbeelden van interventies zijn aanpassing toelatingsbeleid (centrale aanmeld), vrije keuze inperken (voorrang broertje/zusje; postcodebeleid), keuzeprocessen van ouders beïnvloeden e.d.

Er is verder uitgewisseld wat gemeenten doen om segregatie tegen te gaan. Gemeenten vragen hoe zij dit allemaal zelf in kaart kunnen brengen; je hebt immers geen zicht op de precieze samenstelling van de populatie van de school of wijk/kern/gemeente. Je kunt hier CBS data voor gebruiken. Een andere manier is om de schoolweging te hanteren en de scholen te plotten in je gemeente. De schoolweging is de vertaling van de OAB-schoolscores en gaat dus uit van opleidingsniveau van de ouders, land van herkomst, verblijfsduur van de moeder en schuldhulpverlening. Het gaat bij deze scores dus *niet* om inkomen. Daarnaast is de OAB-score en de schoolweging een gewogen score en is deze bedoeld voor het vaststellen van een budget. Een hoge OAB-score (en daarmee hogere schoolweging) kan betekenen dat er veel kinderen zijn met een risico op een achterstand OF weinig kinderen met een heel hoog risico. Om deze redenen is de OAB-score of schoolweging ook geen segregatie-maat, maar kan het een indicatie geven. Als je bijvoorbeeld ziet dat de schoolweging van twee scholen die fysiek heel dicht bij elkaar liggen (met een zelfde leerlingaantal) van elkaar afwijken. De schoolwegingen (op brinnummer) kun je [hier](#) terugvinden. Naast schoolwegingen wordt er per school ook een spreidingsgetal aangegeven (zie link in de vorige zin). Dit getal loopt van 0 tot 10, waarbij 0 inhoudt dat de hele groep leerlingen ongeveer de gelijke score op onderwijsachterstandsrisico heeft. Bij 10 is er enorme variëteit in deze onderwijsachterstandrisico-score. Het zegt dus iets over hoe gemêleerd een school is.

Er worden wat voorbeelden van niet-aanwezige gemeenten gedeeld. Er is een gemeente die ouders van rond de 3 jaar een brief stuurt om hen aan te sporen hun kind op een school in te schrijven. Er wordt gesteld dat zo'n brief ook via het consultatiebureau gestuurd kan worden. Bij een andere gemeente hebben de

schoolbesturen het initiatief genomen een gezamenlijke website te bouwen voor gelijke informatie aan alle ouders over toelating en inschrijving.

EVALUATIE EN AFRONDING

Houd de website www.goab.eu in de gaten voor nieuwe handreikingen, verslagen en de planning van bijeenkomsten. Ook kun je je aanmelden voor de LinkedIn-GOAB-groep om op de hoogte te blijven.

De volgende bijeenkomsten worden gehouden op:

- 23 november 2023. Dit is een digitale bijeenkomst van 10 tot 12. De link volgt te zijner tijd.
- 21 maart 2024 (met ve-aanbieders). Dit is een fysieke bijeenkomst van 10 tot 12. De locatie volgt.
- 20 juni 2024. Dit is in principe een fysieke bijeenkomst van 10 tot 12. De locatie volgt. Mocht er een grote voorkeur zijn voor een digitaal bijeenkomst, dan zal deze ronde ook digitaal zijn (ook gezien de lage opkomst in de juni-ronde de laatste jaren).

Mist een collega op onze GOAB-contactlijst of staat er een oud-collega op? Laat het weten via aketelaar@oberon.eu.